

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus NOVEMBER 2021

Istun, loen, mõtlen, analüüsin...

Olukord riigis võtab väga kriitilisi pöördeid ja iga meediakanal annab informatsiooni mis on päris hirmutav. Eelkõige koroonapandeemia suur puhang ja haiglate võimekus, teisalt vaksineerimata inimeste vastuseis ja meeleavaldus Tallinnas.

Hetkel tundub nagu meie suhteliselt noort Eesti riiki raputatakse ja katsutakse läbi. Proovitakse kui tugev on meie riik ja rahvas, meie usk. Siia juurde veel viimase kuu aja kirikukalendri pühapäevade teemad, mis ilmselgelt on nagu kirjutatud hetkeolukorda – kristlase vabadus, suurim käsk, igapäevane leib, Jeesuse saadikud ja usuvõitlus. Paneb ju mõtlema, mida meile tahetakse öelda ja kas sellest ka aru saame.

Läbi aegade teame, et keerulisi olukordi on maailmas olnud ennegi ja kui nendele tagasi vaatame peame tõdema, et need muudavad meie elukorraldust ja suhtumist, aga siiski piibellikud alustalad on püsinud kõiges ja kõikjal.

Ent nüüd jäävad need kolm- usk, lootus ja armastus... (1Kor 13:13)

Olen terve COVID-19 perioodi tegelenud sellega, et kuidas iseennast ja teisi aidata psüühiliselt ellu jääma kriisi olukorras. Oma töös kohtan igasuguse mõttelaadi-, uskumuste- ja tõekspidamistega inimesi, kuid üks ühine tegija on kõigil, see on hirm tuleviku ees. On kaotatud hingerahu ja ei osata enam ka lihtsalt edasi minna, sest puudub stabiilsus. Homset päeva kardetakse, sest ei teata mida see endaga kaasa toob ja hirmutab mõte, et mis saab kui asjad veel keerulisemaks muutuvad.

Kas julgen väita, et on kaotatud usk. Osaliselt julgen, aga osaliselt mitte. Meie inimeste usuline küpsus ei ole kunagi olnud väga kõrge protsendiline ja seega ei saa väita, et usku ei ole, vaid saab öelda, et meie inimesel puudub oskus oma lootus Jumala peale panna. Oskus ja julgus usaldada Jumalat ja pöörduda tema poole ja paluda. See julgus ja oskus on meilt võetud nõukogude ajal kehtinud kirikueitamisega ja tänane põlvkond ongi nagu juurteta põllulill, keda tuul ja torm edasi tagasi kõigutavad ning millel on kartus oma ainsast õlekõrrest ehk iseenda hirmust lahti lasta. Sest pole ju selge, kuhu tuul meid kannab või pudeneb koost.

Just usku ja lootust vajame täna, vajame kindlat usku, et püsima jääksime ja suudaksime seljatada olukorra ning säilitada rahu, tasakaalu ja leida usk, usk Jumalasse, usk tulevikku. Leida armastus enda seest, et saada aru ka teisitimõtlejatest ja anda neile vabadus uskuda millesse soovivad, mitte neid materdada ja halvustada. Mitte kehtestada vastasseisu, vaid proovida otsida ühtsust. Ainult nii on meil võimalus riigi ja rahvana leida tasakaal.

Seega mis on see, mida Jumalalt täna paluda, olukorras kus tegelikult nagu ei oskagi muud paluda kui et pandeemia lõpeks, aga arvan ja usun, et meie palve peaks olema, et meie väikeses riigis toimuks ärkamine, et inimesed leiaksid läbi raske olukorra Jumala. Jumala, kes saadab hingerahu, Jumala, kes kannab meid läbi raskuste, et Jumal saadaks usaldust, et kõik mis maailmas sünnib on mingi eesmärgiga, aga meie saame ikkagi usaldada Jumalat kõiges ja tema kaitse all elada.

Meie esivanemad ja kõik eelnevad põlvned on palvetanud tulevaste sugupõlvete hea käekäigu eest, siis täna oleme meie eespalvetajad. Kutsun kõiki palvetama tänase olukorra ja kõigi rahutute hingede eest, nende eest, kes täna ei suuda usaldada Jumalat, et nad leiaksid hingerahu. Palvetama, et meie usk oleks kindel ja tugev, et tuleksime kõigest auga välja Jumala abiga. Et Issand saaks meie seas teha head tööd, kanda meid oma armastuses ja teeks meist oma tööriistad, et saaksime võidelda head usuvõitlemist ja oleksime tulihingelised nii palves kui heades tegudes.

„...kuid suurim neist on armastus“ (1 Kor 13:13). Aamen

Tuuli Raamat

Politsei- ja piirivalveameti Lääne prefektuuri kaplan

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA NOVEMBRIS

T, 2. november kl 17.30 hingedepäeva rännak Haapsalu vanal kalmistul. (Jaanisaal).

R, 5. november kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Kristo Hüdsi (Jaani kirik)

P, 7. november kl 11 jumalateenistus armulauaga. 24. pühapäev pärast nelipüha. Teema: Kahe riigi kodanik. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja Kalle Jätsa. (Toomkirik).

N, 11. november kl 17.30 kogudusekool Igavik ja teispoolsus. Võitlus kurjusega iseendas. (Jaanimajas).

R, 12. november kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Kristo Hüdsi (Jaani kirik). **Kl 13.30** teetund. (Jaanisaal). **Kl 19** Oikumeeniline noorteõhtu (Teema: Suhe iseendaga) Haapsalu Baptistikoguduses

L, 13. november kl 15 kirikukontsert. Segakoor Nooruse sügiskontsert Doris Kareva ainetel. Sissepääs annetusega. (Toomkirik)

P, 14. november kl 11 Kirikuaasta eelviimane pühapäev. Teema: Valvake. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Teno Ilves. Organist Lia Salumäe (Toomkirik). **Lastekirik. Isadepäev.**

T, 16. november kl 18.45 toomkoori proov (Jaanisaal).

K, 17. november kl 18 segakoori proov (Jaanisaal)

R, 19. november kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Kristo Hüdsi (Jaani kirik).

P, 21. november kl 11 jumalateenistus armulauaga. Igavikupühapäev. Teema: Kristus – taeva ja maa Issand. Teenivad õpetaja Kristo Hüdsi ja Kalle Jätsa. (Toomkirik). **Kl 12:45** Jumalateenistus armulauaga De la Gardie hooldekodus.

T, 23. november kl 18.45 toomkoori proov (Jaanisaal).

K, 24. november kl 18 segakoori proov (Jaanisaal)

N, 25. november kl 17.30 kogudusekool Võitlus kurjusega ühiskonnas. Ühtlasi kogudusekooli kursuse lõpetamine ja tunnistuste kätteandmine (Jaanimajas).

R, 26. november kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik).

L, 27. november kl 16 adventikontsert. Esinevad Haapsalu Kammerkoor ja Canzone. Juhatavad Ulrika Grauberg ja Eneken Viitmaa (toomkirik). **Kl 18 adventiküünla süütamine Lossiplatsil.**

Kõnelevad linnapea Urmas Sukles ja piiskop Tiit Salumäe. Võta kaasa küünlalatern, et adventivalgus koju viia.

P, 28. november kl 11 I adventi jumalateenistus armulauaga. **Lastekirik.** Teenivad õpetaja Kristo Hüdsi ja Teno Ilves (toomkirik). Laulab segakoor, organist Lia Salumäe (Toomkirik).

T, 30. november kl 18.45 toomkoori proov (Jaanisaal).

PEAPISKOPI KIRI KOGUDUSTELE 25.10.2021.

Edastan täna siseministeeriumilt konsistooriumisse jõudnud kirja tänasest kehtima hakkavate piirangute kohta. Olulisi muudatusi senisega võrreldes jumalateenistusliku tegevuse suhtes

kehtestatud ei ole. Muutunud on see, et kui keegi osalejatest teenistustel või talitustel maski ei kann, vastutavad selle eest koguduse juhid, mitte inimene ise. See tähendab, et maskide kandmist tuleb inimestelt nõuda. Kindlasti tuleb aga tähele panna seda, et kõik muud avalikud tegevused, mis on väljaspool jumalateenistustel (seminarid, konverentsid, koolitused, huvitegevus ja ringitöö, jne), on rangemini reguleeritud.

Palun kõikidel kogudustel vaadata veel kord üle, kas hajutamine kirikus on tagatud, kas desovahendid on kirikutes kättesaadaval ja nähtaval kohal ning kas kirikus on võimalik anda tulijale ühekordseks kasutamiseks mõeldud meditsiinilise maski, juhul kui inimesel endal maski kaasas ei ole. Saan aru nõnda, et ilma maskita jumalateenistustel ja talitustel viibida ei tohi.

Armulaua pühitsemisel ja armulaua andidega toimetades, samuti muul juhul, kui ollakse inimestele vahetult lähedal, tuleb vaimulikel ka teenistuse ja talituse käigus kanda maski või visiiri. Muul juhul altaris, kantslis või puldis teenides, juhul kui distants kirikulistega on piisavalt suur, võib teenida ka ilma maskita, kuigi soovitatav on kanda maski kogu teenistuse aja. Armulaua jagamist jätkata sissekastmisega ja mitte inimesi korraga altari juurde põlvitama kutsudes, vaid üksikhaaval üksteise järel altari juurde kutsudes. Sama kehtib ka juhul, kui kasutatakse individuaalseid karikaid. Rangelt järgida armulaua jagajatel käte ja pindade desinfitseerimise kohustust. Seoses

Palun kõigil vaimulikel, teistel kogudust juhtidel ja kaastöölistel teha kõik endast olenev, et maandada inimeste vahelisi konflikte ja pingeid. Palun neid ise ka mitte õhutada läbi vastandumiste, sealhulgas ja eriti sotsiaalmeedias. Meie ülesanne on ka usu- või kodanikuvabaduse ja õiguste eest seistes teha seda rahulikult, lugupidavalt ja pikameelselt.

Vaktsineerimisest või vaktsineerimata jäämisest ei tohi teha usu- või õndsusküsimust. Tegemist on meditsiini valdkonda kuuluva küsimusega, kus nõu andmine vaktsineerimise poolt või vastu ei ole otseselt meie pädevuses. Kui inimestel tekivad kahtlused, saame meie suunata inimesi oma perearstilt nõu küsima. Sellisel juhul saame eeldada, et vastajad on paremad spetsialistid kui meie. Äärmisel juhul saame rääkida oma kogemustest ja oma isiklikest otsustest, kuid inimene peab tegema lõpliku otsuse vaktsineerimise küsimuses ise. Hoiduma peame nii vaktsineeritute kui vaktsineerimata inimeste sildistamisest ja häbimärgistamisest. Kehtivate regulatsioonide ja meie usuliste veendumuste kohaselt on nii ühed kui teised teretulnud jumalateenistustele.

Head õed ja vennad, me oleme ristiniimena rahusaadikud ja rahu ühiskonnas peab olema ka meie eesmärk.

PS! Tervitused EELK Põhja-Ameerika sinodi saadikutelt Kanadast ja Ameerikast, kus hetkel viibin. Õnnistust ja rahulikku meelt soovides

+ Urmas Viilma
Peapiiskop

HINGEDEPÄEVA EEL HAAPSALU VANAL KALMISTUL.

Hingedeajal on kenaks traditsiooniks käia kalmistul lahkunuid meenutamas. Siinkohal väike tagasivaade ajaloole ja mõnede koguduse jaoks olulistele inimestele, keda peaks teiste seas kindlasti meeles pidama.

Haapsalu kaks vanemat teadaolevat kalmistut asusid piiskopilinnusest idas: Krahviaia Jaani tänava poolses osas ning Jaani kiriku ümbruses. Mõlema surnuaia hauatähised, aga ka kalmud on tänaseks täielikult hävinud. Lisaks kalmistutele maeti keskajal ka toomkiriku ja Jaani kiriku põranda alla. Vene keisrinna Katariina II ukaasi järgi 1772. aastast ja Senati poolt 19.12.1772 Balti kubermangudele laienenud korra järgi tuli nakkushaiguste levimise takistamiseks lõpetada kirikusse matmine ja rajada surnuaiad vähemalt 100 sülla kaugusele majadest ning ümbritseda tara või valliga.

10. augustil 1773 kinkis Uuemõisa omanik maanõunik Richteri lesk Barbara von Richter 50 x 80 sülla suuruse tüki Uuemõisa põllust linnakiriku kalmistu rajamiseks. Kalmistut on hilisematel aastatel mitmes järgus laiendatud. Surnuaia õnnistas sisse Ridala pastor Schlegel 6. augustil 1773. aastal. 1770. aastatel valmis kalmistu keskel asuv paekivist **Richterite hauakabel**. Selle põranda alla on teadaolevalt maetud kapten Richter, tema abikaasa ja neli last. Praegu on kabel kasutusel abihoonena, kabeli hauatähised on hävinud.

Kalmistu vanim säilinud hauatähis, eestlasest kiriku võõrmündri ja kellalööja **Posti Ado** (1711-1787) ratasrist, toodi nõukogude ajal muuseumi (endise raekoja) esisesse parki, kus see asub tänini. Hauatähise jaoks pole see koht sobiv ja Posti Ado ratasristi võiks ümber tõsta Jaani kiriku aeda, sest Posti Ado hauakoht Vanal kalmistul pole teada.

Vanim senini kalmistul säilinud hauatähis kuulub **Anna Margaretha** (neiuna Drummond) **von Ungern-Sternbergile** (5.06.1752-12.04.1803). Tema abikaasa, Paslepa mõisnik vabahärra Christian Renatus von Ungern-Sternberg on tähisel oleva teksti kohaselt selle valmistanud oma kätega. Mullakihi all laguneva hauatähise restaureeris Paul Uibopuu 2019. a.

Luteri koguduse õpetajatest on ainsana Vanal kalmistul teada linna- ja lossikoguduse õpetaja **Constantin Immanuel von Hörschelmanni** (08.08.1780-30.12.1848; õpetaja 1812-1848) ja tema abikaasa Eva Maria Amalie (01.11.1793-17.05.1860) hauatähised. Nende malmist ristid olid katki murtud. Sel, 2021. a. suvel restaureeris Paul Uibopuu mõlemad ristid.

Kogudustele olulistest tegelastest on Vanale kalmistule maetud kauaaegne koguduse köster, muusikategelane **August Tamberg** (24.01.1875-10.11.1920). Tallinna Teatajas (13.11.1920) oli järelehüüe: „Teda ei ole enam, seda kallimeelset töökat meest, kellega „Kungla“ seltsi laulukoor suureks ja jõuliseks kasvanud ja nii mõnegi loorberi lõiganud. Puhka rahu, unustamata mees! Meie, elatawad – mälestagem teda sellega, et töötame nii kui tema!“

August Tambergi lähedusse on maetud ka tema mantlipärija. 1921. aastast kuni raske haigestumiseni 1945. aastal oli koguduse köstriks **Gustav Möll** (1.5.1878-16.9.1951). 1944. a. sügisest kuni 1945. a. kevadeni täitis ta ka õpetaja kohustusi. 1944. ja 1945. a. jutlustas ja tegi koguduses diakooniatööd **Mihkel Tohver** (16.07.1890-06.01.1967), kes koguduse liikmena oli varasemalt rohkem seotud vennasteliikumisega. 1945. a. taotles kogudus konsistooriumilt luba Mihkel Tohveril määramiseks koguduse õpetajaks või ametlikuks jutlustajaks. Luba ei antud.

Koguduse nõukogu esimeestest on Vanale kalmistule maetud esimese Eesti Vabariigi aegne eesti koguduse nõukogu esimees **Mart Tamverk** (27.11.1867-27.05.1947; nõukogu esimees 1919-1925). 1924 ühendati eesti ja saksa kogudus. 1925-1927 oli koguduse nõukogu esimeheks **Hans Alver** (11.04.1887-24.04.1944), kes hukati Sosva vangilaagris, kuid kelle sümboolne haud ehk kenotaaf asub Vanal kalmistul perekond Alveri rahulas. Kompromissitu Eesti asja ajaja Alveri juhtimisel läksid saksa ja eesti kogukonna suhted koguduses väga teravaks. Järgmine nõukogu esimees **Ado Heide** (24.9.1864-17.11.37), kes juhtis nõukogu 1927. aastast kuni surmani 1937. aastal, suutis olla lepitaja, mida kinnitavad mõlema rahvusliku poole esindaja järelehüüded. Koguduse õpetaja Ralf von zur Mühlen: „Haapsalu kogudus kaotas oma nõukogu esimehe Ado Heide, parima ja tähtsaima juhi, kes kogudusel viimaste aastakümnete jooksul olnud.“ Hans Alver: „Mäletan Ado Heide nooruslikku vaimustust, millega ta jutustas oma osavõtust 1905. aasta üle-eestilise rahvasaadikute koosolekust Tartus, kus ta ühines alalhoidliku vooluga. Neile põhimõtetele jäi ta truuks kuni surmani. Mäletan Ado Heidet kirikunõukogu tegelasena meie koguduseelu käärimisajastul, püüdes lepitada ja saavutades ka tagajärgi.“

Rasketel nõukogude aegadel oli koguduse juhatuse esimees **Johannes Haavamaa** (1894-8.5.1976; esimees 1945-1976). Tema on maetud Haapsalu Metsakalmistule. Aastatel 1976-1992 koguduse juhatuse esimees olnud ja sel aastal meie seast lahkunud **Ülo Niin** (29.12.1941-07.08.2021) on maetud Ridala uuele kalmistule.

Haapsalu kalmistud on kantud üle-eestilisse kalmistute registrisse „Haudi“, kust otsinguga on väga hõlbus inimeste matmiskohti leida. Vt <https://www.kalmistud.ee/> Iga nimelise kalmu kohta on juures ka foto. Endised Ridala valla kalmistud on praegu „Haudi“ registrisse sisestamisel. See on ajamahukas töö ja seetõttu läheb veel aega. Kolm aastat tagasi paigaldati Vanale kalmistule kvartalitähised, mis hõlbustavad haudade üles leidmist Haudist saadud parameetrite järgi. Kvartalipostid on plaanis paigaldada ka Metsakalmistule.

Ülla Paras

KOGUDUSE JUHATUSE TÖÖST MAI-OKTOOBER 2021.

Kevadel koguduse juhtorganite valimiste tulemusel toimus juhatuse koosseisus muudatus. Koguduse uude juhatusse kuuluvad: juhatuse esimees Madis Kütt, aseesimees Kristi Ainjärv, Tõnis Sahn, Kalle

Jätsa, Lydia Kalda, Leini Vahtras, ameti poolest koguduse õpetaja ja EELK piiskop Tiit Salumäe ning abiõpetaja Kristo Hüdsi.

Uus valitud juhatus on kogunenud tänaseks kokku viiel korral (16.05.; 13.06.; 18.07; 29.08.; 03.10), mis toimusid nii veebis kui ka kantseleis kohapeal. Koosolekute päevakorrad on olnud mahukad ja nende olulisemad teemad ja otsused on järgmised:

- EELK XXX erakorralisel 8. istungil (07.06.2021) otsustati pikendada piiskoppide Tiit Salumäe ja Joel Luhametsa ametiaega 72. eluaastani.
- Kinnistul Ehte 4 on teostatud remonttöid. Vahetati välja seitse meetrit kanalisatsiooni trassi. Hoone vajab remonti.
- Jaani Kiriku tornikiivri avariiremont nõuab lisavahendeid. On ilmnenud tõrkeid ja lisatöid, mida esialgu planeeritud ei olnud. Tellingud tornile saabusid planeeritust kuu hiljem, torni karniisid vajavad eraldi toetamist, puitkonstruktsioon on kehvemas olukorras kui esialgsel hinnangul välja paistis. Kogudus on esitanud septembris Muinsuskaitseametile lisatoetuse saamiseks taotluse, et lisakulusid katta. Muinsuskaitsega sõlmitud lepingu järgi peavad olema tornitööd valmis käesoleva 2021. aasta lõpuks.
- Kantseleimaja esikus toimus hooldusremont.
- Kogudusel on uuendatud ja kaasaegne koduleht - <http://haapsalu.eelk.ee>
- Jaani kirikusse soetati uus palveküünalde alus.
- Tänu headele abilistele oli Teeliste kirikuna Jaani kirik avatud suvel laupäeval ja pühapäeval.
- Piiskop Salumäele on antud Eesti Kaplanite kutseühingu poolt kaplani tase 7 (21.05.2021-20.05.2026).
- Tiit Salumäe – 70 ilmub koguteos „Minevik on olevik“. Raamatu annab välja SA „Eesti Kirik,“ koostaja ja toimetaja on Sirje Semm. Raamatu ilmumist toetab ka Kultuurkapital.
- Lääne praostkonna sinodil valiti Kirikukogu saadikuteks Madis Kütt, Kristo Hüdsi ja Küllike Valk. Asendussaadikud: Illimar Toomet, Targo Pikk mets, Ants Rajando.
- Otsustati anda EELK koguduse kaastöölise märgid järgmiselt:
Kuldmärk: Madis Kütt, Kristi Ainjärv, Lydia Kalda, Mai-Ellen Koop, Leini Vahtras, Tiit Salumäe
Hõbemärk: Teno Ilves, Jane Madi, Maria Strauss, Matti Talbonen, Heino Kahem.
Kaastöölise märgid annab üle praost Kaido Saak Missio tänapühäl 22.08.
- Kogudust külastas 6.07. EELK kantsler Andrus Mõttus ja EELK Varahalduse juht Jüri Parbo. Tutvuti koguduse varadega.
- Otsustati toetada Pindi koguduse õpetaja Argo Oleski pere 300 euroga. Perekond kaotas põlengu tõttu kodu.
- Piiskop Tiit Salumäe õpetaja ametiperiood lõppeb 25.12.2021. Õpetaja ametiaega saab pikendada Konsistorium praosti ettepanekul aastaks. Kogudus esitab taotluse.
- Kogudusele kingiti Moero votiiv. Autor Marko Raat. Mälestuslaev õnnistati 22.09. Suurpõgenemise mälestuspalvusel Jaani kirikus.
- Tiit Salumäele on Eesti Vabariigi Siseministeeriumi poolt antud kuldteenetemärk.
- EELK tänab aukirjaga – Kaire Toomingat. EELK tänukirjaga – õpetaja Kristo Hüdsit ja Heli Tammikut.
- Piiskop Tiit Salumäe viibis Inglismaal 09-14.09.2021 - 12.09. osales Meelis Süldi ordinatsiooniteenistusel ja 13.09. külastas sõpruskogudust Tunbridge Wellsis.
- Abiõpetaja Kristo Hüdsi on soovinud astuda tagasi EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse abiõpetaja kohalt. Põhjendus: suur töökoormus, väikesed lapsed ja abikaasa pooleli olevad õpingud. Ta on valmis jätkama Lääne praostkonna vikaarõpetajana.

Koguduse majanduslik olukord on stabiilne. Mõnevõrra on tõusnud ametitalituste laekumised, kuid turistidelt kogutud annetused on vähenenud. Kogudus vajab torni renoveerimiseks lisaressursse.

Järgmine juhatuse korraline koosolek on 7.11.2021 ja nõukogu koosolek on 5.12.2021.

Kristo Hüdsi
Abiõpetaja

PIIBEL KÖÖGIS 2021/2022 HOOAJA AVAMINE.

Seda hooaega alustasime paastumise teemaga.

„Siis nad paastusid ja palvetasid, panid oma käed nende peale ning saatsid nad teele.“ (Ap 13:3).

Neli meest Antiookiast paastusid ja palvetasid. Püha Vaim andis neile teda, et kaks nendest peavad minema Salamisesse misjonitööle.

Nad said märguande tööks seoses paastumise ja palvega.

Neid saadeti teele käte pealepanemisega, kindlasti ka tööks õnnistust soovides. Kui meie kedagi teele saadame, siis on eestlastel üks vana teele saatmise ütlus: jää Jumalaga! See on tegelikult väga sügava mõttega: jää Jumala juurde, ole koos Jumalaga. Võiksime seda imelist ja julgustavat soovi üksteisele tihedamini teele kaasa öelda.

Paast ja palve on lahutamatud. Ilma palveta paastudes võime küll mõne kilogrammi oma kehakaalust kaotada, kuid ei midagi enam. Seda nimetatakse dieediks ja vahel on seda meie keha tervenemiseks ka vaja teha.

Paast koos palvega tervendab aga nii meie ihu kui ka hinge. Kui seisame Jumala ees, rääkides Temaga ja kuulates, mida Jumalal on meile öelda, siis tervenevad meie ihu ja vaim.

Paast on loobumine toidust, jookidest ja naudingutest teatud ajavahemikul. Ei ole tähtis, kas see kestab päeva või kauem, oluline on siirus. Paast ei tähenda ka mitte kõikidest toitudest loobumist. Võib loobuda ka ainult lihast, magusast jne.

Tähtsaim osa on PALVE.

Selles piiblitunnis oli meil ka külaline: kirjanik Imbi Paju. Ta rääkis oma raamatutest ja oma teekonnast elus koos Jumalaga. Ühiselt tema eluseikade üle arutades jõudsime väga julgustava mõtteni, mis pärit Pühakirjast: koos oma Jumalaga hüppan ma üle müüri!

Toidud valmistasime seekord retseptide järgi, mis pärinesid Lia Virkuse ja Margit Arndt-Kalju raamatust „Paastuköök“.

Ahjuköögiviljad.

Tükeldada porgand, peet ja kartul kangideks ja panna küpsetuspaberiga kaetud ahjupannile.

Segada hulka õli, 2 spl mett, 2 spl palsamiädikat, tüümiani, 3-4 küünt purustatud küüslauku, pisut soola. Saadud segu kallata juurviljadele ja segada hästi läbi.

Küpsetada 200-kraadises ahjus 35 min.

Seejärel lisada poolitatud kirsstomatid ja küpsetada veel 10 min.

Kasutada võib ka teisi meelepäraseid juurvilju.

Toitu võib serveerida külma hapukoore-soolakurgi kastmega.

Magustoiduks valmistasime ahjuõunu.

Vaja läheb: 1 kg õunu, 300 g mett, 10 pähklit.

Eemaldada pestud õuntelt südamikud. Segada kuival pannil röstitud peenestatud pähklid soojendatud

meega ning täita sellega õunad. Õunad laduda pannile või haudepotti, valada põhja natuke vett. Kūpsetada ahjus 15-20 min.

Jääge siis Jumalaga! Olgu Tema kaitsev käsi üle meie kõikide ja andku Jumal meile tarkust kuulata Tema head nõu igaks päevaks!

Sirje Jätsa

KÕNE.

Ma tänan! Ja kuna mul paluti kõnelda ka teiste autasustatute eest, siis: me täname!

Rääkida saan ma siiski vaid enda mõtteid ja on ainult tore, kui nad peaksid kokku sattuma teiste mu saatusekaaslastega.

Kui ma sain kuu aja eest peapiiskop Urmas Viilma teate, et olen pälvinud Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku teeneteristi, siis oli mu esimene mõte, et see on küll teenimatu. Olin koguni segaduses, pidin otsima seletust ja mõtestama enda jaoks seda ootamatut tähelepanuavaldust. Mind aitas seejuures, kui otsisin välja, kellele veel on selline autasu omistatud. Ja ma leidsin enda jaoks seletuse: see on pigem üks omalaadne kultuuripreemia, ometi hoopis teistsugune kui teised, milliseid jagatakse riiklikult ja milliseid olen ka ise saanud. Kultuuripreemiaid pälvitakse tavaliselt saavutuste eest: oled olnud milleski teistest edukam, loonud erilise teose, saavutanud suurt tähelepanu omal maal ja kogu maailmas... Oled teinud kultuuriteo. Ja kui oled teinud selliseid tegusid rohkesti, siis saad veel ka elutöö preemia.

Olen istunud paljudel arupidamistel, kus on kõneldud kultuurist ja selle tulevikust, ja ma olen omaette imestanud, kui kitsalt me oleme hakanud kultuuri mõistma. See oleks justkui mingi määramatu kogus kultuuri TEGUSID, üritusi, kontserte, näituseid, etendusi... Kõige ilmekamalt sõnastas viimati (10.09.2021) selle arusaamatuse meie kaitseväge juhataja, öeldes, et kaitseväge ülesanne ei ole **tegeleda kultuuriga**. Aga kultuuriga ei saa **tegeleda**. Kultuur on kogu meie olemine, kõik, milles me elame. Ja kultuuri allakäik – ma kardan – algab sellest, kui me tegemised ja olemise lahutame.

Neid mõtteid mõeldes sain ma rõõmuga aru, et selle, kiriku poolt antava autasu taga on teistsugune arusaam kultuurist ja niisamuti on teistsugune see autasu, mille võib saada nii rahvusvahelise karjääriga tippdirigent kui ka külakiriku kellamees, sest igaüks on kultuurile vältimatult vajalik ja oluline. Selline pilk kultuurile ei hinda saavutust, vaid teenimist – ja seda viimast tähenduses, mis hakkab ühiskonnas tasapisi ununema. See pilk ei märka üksi koorekihti vaid tervet leivapätsi selle all. On hea tunne olla arvatud sellesse tervikusse ja olla selles märgatud. Ja see julgustab ka edasi teenima. Aitäh!

Toomas Siitan

Lõikustänupühal, 10. oktoobril 2021 Tallinna toomkirikus.

TORONTO REISIST.

Meie reis algas 21. oktoobril Tallinna lennujaamast. Põhjalikud ettevalmistused olid kestnud kuid.

Praost Mart Salumäe kirjutas oma FB lehel: „Pühapäeval, 24. oktoobril 2021 oli EELK Toronto Peetri kogudusel pidulik, ilus ja pikk päev oma pühakojas viibida. Juba kell 7 hommikul saabusid esimesed ustavad abilised kirikusse ettevalmistusi tegema, et pärast jumalateenistust saaks kirikulised tassi kohvi ja maitsvate suupistetega keha kinnitada ja ka selleks, et kirik saaks pidulikuks sündmuseks ettevalmistatud. Kell 11:30 algas pidulik jumalateenistus, millel jutlustas ELCIC Ida piirkonna piiskop Michael Pryse ja teenisid kaasa EELK peapiiskop Urmas Viilma ja piiskop Tiit Salumäe, praost Mart Salumäe ja õp. Kalle Kadakas. Laulis EELK Haapsalu Toomkooi ansambel Lia Salumäe ja Sirje Kaasiku juhatusel. Orelil teenisid kaasa Dr. Hann'e Becker ja organist Marta Kivik. Jumalateenistuse lõpus tunnustas kogudus Koguduse Kaastöölise Kuldmärgiga kaht EELK Toronto Peetri koguduse ustavat kaastöölist. Tunnustuse pälvisid Organist Marta Kivik kauaaegse

pühendunud teenimise eest organistina ning koguduse laekur Leena Liivet kauaaegse täpse ja ustava töö eest koguduse finantsasjade korras hoidmisel.

Pärast jumalateenistust ja kohvipausi toimus koguduse täiskogu koosolek, kus valiti koguduse nõukogu uus koosseis, revisjonikomisjoni kolm liiget ja üks asendusliige ning kuueliikmeline juhatus. Nõukogu sai oma koosseisu mõnevõrra uusi liikmeid, kes varem neid kohustusi pole täitnud. Koguduse senine juhatus pälvis täiskogu enamuse usalduse ka järgmiseks valimisperioodiks.

Suur tänu kõigile, kes selle piduliku ja töise päeva aitasid ette valmistada ja läbi viia. Selleks kulus paljude inimeste ühiseid ja individuaalseid tööpäevi ja palju panustatud energiat. Õnnistust ja jõudu kõigile, kes osutasid valituks koguduse nõukogusse, juhatusse ning revisjonikomisjoni.

Ja eriline tänu tänase päeva lähematele ja kaugematele külalistele, kes oma panusega muutsid selle päeva eriti õnnistusrikkaks.“

Teisipäeval külastasime Niagarat ja õhtul oli pidulik kontsertjumalateenistus Hamiltoni kirikus.

Järgmisel päeval hakkasid aga peale muudatused seoses koroonaga ja nüüd oleme erinevates kohtades karantiinis ja ootame, mis homne päev toob.

Täna pidasime usupuhastuspüha palvuse veebis, igaüks oma toas. Vaata:

[Usupuhastuspüha palvus Torontos 31.10.2021 - YouTube](#)

Anname teada, kuidas meie reis edasi läheb. Mõelge meie kõigi peale oma eestpalves.

SAAME TUTTAVAKS: MARE TEREPIING.

Põline haapsallane Mare Tereping on meie koguduse liige alates 2012. aastast. Juba aasta hiljem sai temast koguduse nõukogu ja juhatuse liige. Nõukogu liige on Mare tänini. Samuti on ta Haapsalu toomkoori staažikas ja hinnatud laulja.

Johannese Sõnumite lugejatel on siinkohal tore võimalus Marega lähemalt tutvavaks saada.

Millal ja kus Sa oled sündinud? Milline oli Sinu lapsepõlv ja noorusaeg?

Sündisin 22. juulil 1958 Haapsalus. Olen siin kasvanud ja koolis käinud. Lõpetasin lastemuusikakooli tšello erialal. Pärast keskkooli õppisin Tallinnas Pedas kultuurharidust ja koorijuhtimist ja siis tulin Läänemaale tööle. Alguses tegin mõni aasta Lääne Kaluris kultuuritööd ja juhatasin kahte koori, aga siis tundsin, et see pole ikka minu ala. Siis kutsuti mind kooli tööle ja ma läksin. Mu ellu on tihti tulnud õiged ajal mõni inimene, kes julgustab mind tegema järgmist sammu. Selle toel olen julgenud proovida üht-teist ja see on olnud tore. Alguses olin koolis huvijuht, hiljem õppealajuhataja. Mingi hetk aga läksin koolist ära, sest seal hakkas kuidagi kitsas.

Arvan, et selleks, et elus edasi minna, on vaja probleemi. Nägin, kuidas koolis asjad käivad ja mul tekkisid küsimused. Miks on nii, et õpetaja, lapsevanem ega laps ei ole koolis õnnelik? Olin sunnitud edasi otsima. Käisin paljudel koolitustel, uurisin kirjandust. Läksin uuesti ülikooli ja sain pedagoogikamagistriks. Mu oma lapsed olid selleks ajaks juba suured, nii et mul oli aega ja võimalust end koolitada. Mu elus algas uus etapp, mille märksõnadeks olid julgus ja areng. Proovisin erinevaid asju.

Millised on Sinu esimesed mälestused seoses kirikuga?

Isa ja ema olid leeritatud, aga kirikus käijad nad ei olnud. Mäletan, et vanaema siiski vahel käis kirikus. Olin vast 10-aastane, kui käisin kord koos vanaemaga Vedra palvemajas. Seal oli üsna vähe rahvast ja ma ei mäleta midagi sellest koosviibimisest, sest minu tähelepanu köitis ainult üks asi selles ruumis – see oli harmoonium. Ma uurisin seda terve koosoleku aja ja proovisin mängida tuttavaid lugusid. Sain sealt ka hääle kätte. Ma ei tea, kuidas täiskasvanud selle välja kannatasid.

Olen kasvanud sellisel ajal, kui kirikusse ei tohtinud minna. Ma olin kuulekas ega läinudki. Kooliõed-vennad käisid vahel salaja ja see tundus põnev. Millalgi keskkooli lõpus läksime sõpradega jõuluajal kirikusse. Olin päris pettunud, sest kirik oli nii rahvast täis, et me ei mahtunud korralikult sissegi, ei kuulnud ega näinud midagi. Seisime natuke ukse juures ja läksime ära.

Millal ja kuidas leidsid tee meie kogudusse?

Jõudsin kirikusse läbi muusika. Kui ajad muutusid, hakkasime koori ja naisansambliga kirikus laulmas käima. Mäletan, et vahel arutasime koos laulude tähenduse ja sisu üle. Siis kutsusid mu vend

Madis ja tema abikaasa Tiina mind toomkoori laulma. Sel ajal hakkasin mõtlema, mis on minu suhe Jumalaga. Mäletan, et kui olime laulnud jumalateenistusel ja ma olin selle mõttega kaasa teinud, oli mul pärast tunne, et olen vaimselt puhastunud ja tasakaalus.

2012 läksin leerikooli ja lasin end ristida. Rääkisin sel eluperioodil palju Jumalaga, lugesin usulist kirjandust ja jälgisin kanal Seitset. Sain aru, et kui ma ise vastust ei leia, on hea temaga rääkida. Ka psühhodraama õpingud on mul aidanud minu ja Jumala suhtest aru saada. Olen mõistnud, et ma ei pea kogu aeg ise otsustama, vaid veidi oodates tuleb lahendus võib-olla ise mu juurde.

Mida kogudusse kuulumine Sulle annab?

Olen koguduse kaudu tutvunud väga sümpaatsete inimestega. Jumalateenistusel osalemine laulmise kaudu annab mulle tasakaalu. Koguduse üritused laiendavad silmaringi, harivad ja puhastavad hinge. Kõik kooriga tegemised on olnud vahvad, eriti sõidud ja koosviibimised.

Kuidas Sa veel oma akusid laed?

Mulle on oluline muusika kuulamine, kontserdil käimine, looduses kõndimine, laste ja lapselastega koos olemine. Olen praegu vabakutseline koolitaja ja tahan teha neid asju, mille järgi hing januneb.

Mida arvad praegusest elust?

Elu muutub pidevalt ja inimene peab nende muutustega kohanema. Tuleb luua elu nendes tingimustes, mis meil on. Peame pidevalt juurde õppima. Õppimine ei lakka kunagi. Peame tegema oma võimaluste piires head nii endale kui teistele.

Kui oma lapsed on suureks kasvanud, olen hakanud maailma laiemalt vaatama. Mul on hirm, et nutimaailm takistab noortel vanematel kiindumussuhte loomist oma lastega. Tekib küsimus, kas inimestel on aega üksteist päriselt kuulata ja päriselt koos olla.

Mis on Sinu jaoks elu mõte?

Elu ise ongi mõte. Arvan, et oleme sündinud siia ilma selleks, et luua ja kogeda ilu. Minu jaoks on ilu kohtumine inimestega, kui saan neilt õppida ja neile ka ise midagi anda. Ka muusika ja erinevad kunstiliigid on ilu. Ilu on hoolivad ja austavad suhted inimeste vahel. Ilu on see, kui märkame, mis kõik on hästi.

Küsis Maria Strauss

KÕIKJALT KOSTAB SU KÕNE.

„Tugev ja tark ei ole saanud andeid mitte selleks, et rõhuda, vaid selleks, et aidata ja toetada nõrka.“ John Ruskin.

„Ent Jeesus ütles neile: „Rahvaste kuningad peremehetsevad nende üle ja neid, kes nende kallal meelevallatsevad, hüütakse „heategijaiks“. Nõnda ei tohi olla teie seas, vaid suurim teie seas olgu nagu noorim, ja juht nagu see, kes teenib.“ Lk 22:25-26.

John Ruskin (1819-1900) oli inglise filosoof, kunstikriitik ja kirjanik, kes kirjutas üle 250 teose kõige erinevamatel teemadel: geoloogia, arhitektuur, ornitoloogia, mütoloogia, kirjandus, haridus,

botaanika, poliitökonoomia. Tema kirjanduslik looming on žanriliselt väga mitmekesine: esseed, traktaadid, luuletused, loengud, reisijuhid, käsiraamatud. Oma kirjutistes rõhutas Ruskin looduse, ühiskonna ja kunsti vahelisi seoseid. Samuti tegi ta detailseid visandeid ja maale kividest, taimedest, lindudest, maastikest, arhitektuuristruktuuridest, kaunistustest.

Ruskini isikul ja tegevusel oli tohutu mõju kuni Esimese maailmasõjani. Alates 1960. aastatest on avaldatud arvukalt akadeemilisi uuringuid tema loomingust. Väga paljude valdkondade teoreetikud ja praktikud tunnistasid oma võlga Ruskinile: tema huviorbiiti kuulusid kunst, arhitektuur ja kirjandus, käsitöö ja ajalooliste ehitiste konserveerimine, ühiskond, haridus ja sport, poliitika ja majandus. Tema nime kannavad paljud tänavad, hooned, organisatsioonid ja asutused. Ruskini loomingut on tõlgitud paljudesse keeltesse: vene, prantsuse, jaapani, saksa, itaalia, katalaani, hispaania, portugali, ungari, poola, rumeenia, rootsi, taani, hollandi, tšehhi, hiina, kõmri, esperanto, gikuyu, mitmed India keeled nagu näiteks kannada. Lev Tolstoi kirjeldas teda kui "üht tähelepanuväärseimat meest mitte ainult Inglismaal ja meie põlvkonnas, vaid kõigis riikides ja kõigil aegadel" ning tsiteeris teda laialdaselt, pannes tema ideid vene keelde. Mahatma Gandhi kirjutas ühe Ruskini teose "võluväest", nimetades seda *Sarvodaja*'ks ("Kõigi edenemine").

Johni ema Margaret, evangeelne kristlane, õpetas poega Piiblit algusest lõpuni lugema ja taas otsast alustama. Piibli keelel, kujunditel ja tähendamissõnadega oli Ruskini kirjutamisstiilile sügav ja püsiv mõju. Ruskin sidus selgesõnaliselt esteetika ja jumaliku, väites, et tõde, ilu ja religioon on lahutamatu seotud. Ainult moraalselt ja vaimselt terved inimesed on võimelised imetlema õilsat ja ilusat ning muutma need kauniks kunstiks, tungides kujutlusvõime teel nende olemusse. 40.-dates eluaastates hakkas Ruskin oma usus kahtlema, kuna piiblikriitika ja geoloogia olid õnestanud tema usku Piibli sõnasõnalisest tõesse ja absoluutsesse autoriteeti. See "usu kaotus" tõi kaasa märkimisväärse isikliku kriisi. Tema enesekindlus kadus, ta uskus, et suur osa tema senistest kirjutistest on rajatud valedele ja pooltõdedele. Kristluse juurde tagasi tõi teda 1858 Šveitsis Paolo Veronese maali „Seeba kuninganna“ nägemine. Pärast usukriisi nihkusid Ruskini rõhuasetused kunstilt sotsiaalsetele probleemidele, mis ei piirdunud ainult teooriaga. Isa surres päris ta märkimisväärse varanduse, mida kasutas heategevuseks ja praktiliste sotsiaalsete projektide elluviimiseks.

PIIBLIVIKTORIIN.

1. Kes oli esimene inimene inimkonna ajaloos, kes lahkus siit maailmast surma läbi?
2. Mitu psalmi sisaldab Vana Testamendi psalmide raamat ehk psalter?
3. Mis oli naise nimi, kellega kuningas Taavet abiellus ja kellest sai Taaveti poja ja järgmise Iisraeli kuninga Saalomoni ema?
4. Jeesus võrdles kuningas Heroodest ühe loomaga, kes oli juudi kultuuris kujunenud salakavaluse ja tühisuse võrdkujuks. Mis loom see oli?
5. Jeesuse tähendamissõnas kadunud pojast saab vanem vend pahaseks, et isa noorema venna, kes isa raha läbi oli lõõnud ja kõlvatut elu elanud, suure rõõmu ja armastusega vastu võttis. Vanem vend ei tahtnud isa korraldatud rõõmupeost osa võtta ja isa pidi teda paluma ja kutsuma. Kas vanem vend võttis kutse vastu?

Vastused

1. Abel (1Ms 4:8). 2. 150. 3. Batseba (2Sm 11:3). 4. Rebane (Lk 13:32). 5. See jääb teadmatuks (Lk 15:25-32).

KA NII VÕIB JUHTUDA.

"Homme pean pihile minema," kurdab poiss oma sõbrale, "aga mul ei tule ühtki pattu pähe. Mida ma küll preestrile rääkima peaksin?"

"Väga lihtne," ütleb sõber. "Vaata, mina teen nii: päev enne pihti varastan emalt ühe krossi. Siis on mul üks patt ja üks kross pealekauba."

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

Tema on andnud sulle teada, inimene, mis on hea. (Mi 6:8)

November on eesti rahvakalendris hingedekuu, novembrikuu teine päev hingedepäev. Sel ajal austati ja oodati koju surnud esivanemate hingi. Sarnaseid kombeid ja uskumusi on pea kõigil teistelgi rahvastel meie kultuuriruumis, seetõttu andis roomakatoliku kirik neile kristliku sisu: 1006. aastal määrati kirikukalendris 2. november usklilike surnute mälestuspäevaks. Meie kirikus praegu kehtivas kirikukalendris on 2. november kõikide surnute mälestuspäev ehk hingedepäev.

Niinimetatud paganlikud kombes, erinevate rahvaste rahvausundist pärinevad kombes on suurele osale kristlastest alati pinnuks silmas olnud. On neid, kes keelduvad resoluutselt isegi jõule ja ülestõusmispuhi tähistamast, kuna nende pühade juured on paganlikes uskumustes. See muudab sageli kõhklevaks ja kartlikuks needki, kes nii radikaalsed ei ole. Tähistatakse küll Jeesuse sündi ja ülestõusmist, kuid sageli mõningase süütundega. Äkki on nende pühade hukkamõistjail siiski õigus, äkki teeme valet asja, äkki pahandame sellega Jumalat?

Jumala käskudesse on võimalik suhtuda erinevalt: üks võimalus on täht-täheliselt järgida seda, mida Ta meile Pühakirjas ütleb. Mõnel juhul siiski tekib sellega probleeme, näiteks käsib Jeesus meil oma jala või käe ära raiuda, kui see meid patule ahvatleb, või siis kurjale ahvatleva silma peast välja kiskuda. Selle küll jätaksime pigem tegemata. Aga muuga saame ehk hakkama. Teine võimalus on mõelda, miks Jumal meile ühe või teise käsu on andnud, mis on selle käsu sisim olemus või loomus või mõte, kuhu see peaks meid välja juhtima.

Äkki oleks seda teist lähenemisviisi võimalik kasutada ka oma rahvakommete üle otsustamisel? Hingedeajal, eriti just neljapäeva õhtuti, oodati esivanemate ja kõigi surnud omaste hingesid koju. Neile kaeti tuppa või sauna laud, igale oodatud hingele pandi oma taldrik või kaus ning peremees ja perenaine kutsusid iga hinge nimepidi toitu maitsma. Paluti, et külla tulnud hinged kaitseksid põldu ja karja. Hingedeaja lõpul tänati hingi ning saadeti nad taas ära. Hingedeajal ei olnud lubatud müra tegemine, naljatamine, naermine ja kisamine – see võis hingesid häirida, pahandada või solvata.

Kuidas me kristlastena peaksime suhtuma uskumusse, et hinged koju külla tulevad, et saame neid kostitada, nendelt kaitset paluda, et peaksime nende tunnetega arvestama? Teame ju, et surnute hinges on ooteseisundis Jumala määratud paigas ning ootavad õigete ja ülekohtuste ülestõusmist ning viimset kohut. Mitte kuskile nad sealt ootepaigast minna ei saa, pole neil võimalik ei toitu maitsta ega karja kaitsta. Ent kui püüame mõista hingedeaja kombestiku sisimat olemust, muudab see meil üllataval kombel südame soojaks – märkame, et selles on midagi väga kaunist ja puha.

„Austa oma isa ja ema, et su käsi käiks hästi ja sa elaksid kaua maa peal!“ Armastus, lugupidamine, hoolitsus, igatsus ja tänu nii lahkunud kallite omaste kui kõigi esivanemate, nii iga üksiku inimese kui terve rahva eelkäijate vastu – see on hingedeaja mõte. Samuti suur respekt teispoolse suhtes, mis välistab kerglase suhtumise. See on Jumala käsu täitmine, kuigi rahvausk sisaldab ka mõningaid ebaõigeid uskumusi. Jumal on meile teada andnud, mis on hea. Selle hea peaksime püüdma üles leida kõigest, mis üldse olemas on, kuigi patt ja kurjus võib olla seda head tugevasti moonutanud. Siiski on reegel, et inimene märkab kõige esmalt seda, mida ta otsida ja leida soovib. Kas siis kurja või head.

Me täname Sind, meie hea Jumal!

Kõik, kogu loodu tunnistab Sinust,

Sina oled leitav igas inimeses,

igas olendis, igas esemes.

Sina oled hea ja Sinu loodu on hea.

Kuri ei suuda midagi luua,

vaid ainult head rikkuda.

Me palume: aita meil otsida ja leida head

ning õpeta meid tervendama ja parandama seda,

mis kurjus on ära rikkunud.

Me täname, et Sinu headus jääb püsima igavesti.

Karin Teder

SÜNNIPÄEVAD NOVEMBRIS.

1. nov	Aaron Kiviloo	
3. nov	Aare Mihelson	
4. nov	Jane Hüdsi	
5. nov	Dinara Virolainen	
6. nov	Herbert Pajus	94
	Mirell Soome	
8. nov	Küllike Taavits	
	Andri Meriloo	
	Made Lopp	
9. nov	Marika Aedviir	
	Endrik Üksvärav	
11. nov	Helgi Miller	84
12. nov	Gustav Saareväli	
	Lorena Sannikova	
13. nov	Eve Valgemäe	
14. nov	Indrek Huul	60
15. nov	Laine Päeva	76
	Anne Vooremaa	
	Viive Rahu	
	Karl-Erik Kolpinski	
	Georg Sikka	
18. nov	Marika Illik	
19. nov	Mati Jets	79
21. nov	Sirje Kaasik	
	Marili Lämmergas	45
22. nov	Isabelle Yurledi	
	Laanepuu-Westrum	
	Heinar Kaasik	
	Karl Oskar Kurst	
23. nov	Laine Pöldme	88
	Eleri Soidla	
	Johannes Saareväli	
24. nov	Ilmi Kivimurd	86
25. nov	Liisa Maide	10
27. nov	Tõnu Tsarents	
	Helena Lõhmus	25
	Hendrik Rankla	
28. nov	Riina Pajo	
	Siim Saareväli	
30. nov	Maire Süster	

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!

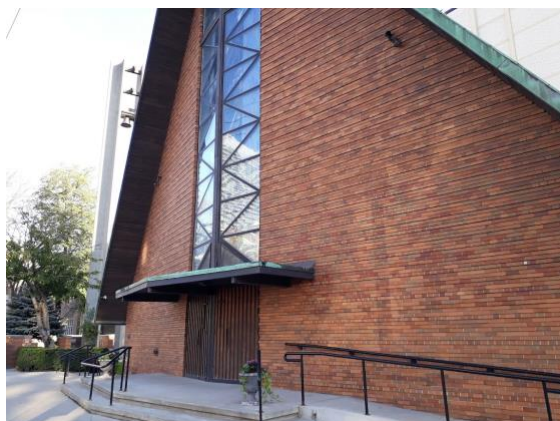
MEENUTUSI OKTOOBRIKUUST.

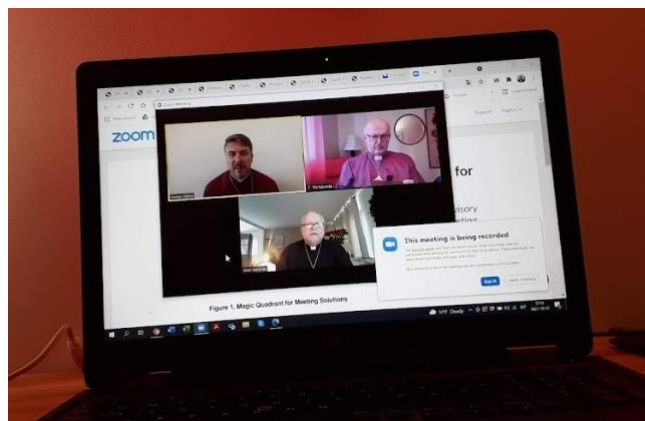
EELK tunnustused anti üle prof Toomas Siitanile ja endisele ministrile Riina Solmanile 10.10.2021.

Pidulik jumalateenistus EELK Toronto Peetri kirikus 24.10.2021.

EELK Toronto Peetri kirik

Usupuhastuspüha videopalvus Torontos 31.10.2021

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud reedel kell 10-15. Võimalusel ka kolmapäeval. Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse kokku leppida telefon 5280635. Kohtumine koguduse abiõpetaja Kristo Hüdsiga palutakse kokku leppida telefon 56952758.

Telefon 473 7166, 473 7167.
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>
Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu
Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).
Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-posti aadress lisatakse kirjasaaajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Diakoonia annetusmüük on avatud kokkuleppel – 53039835 Lia Salumäe.

Eesti kiriku elust saab lugeda <https://e-kirik.eelk.ee/>, <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Jaani kirik on avatud teelistele ettetellimisel.

Toomkirik on avatud pühapäeviti kell 10 – 12.30 ja muul ajal piiskopilinnuse muuseumi kaudu. Avatud K-L kell 11-17, P 13-17.

Teelistele on kirik avatud ettetellimisel haapsalu@eelk.ee

Piiskopilinnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe	E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.
Kristo Hüdsi	E-post: kristo.hüdsi@eelk.ee 56952758
Kristel Engman	E-post: engmankristel@gmail.com
Lydia Kalda	E-post: lydia.kalda@hotmail.com .
Lia Salumäe	E-post: salumae.lia@gmail.com 53039 835.
Lehte Ilves	E-post: lehte.ilves@gmail.com
Karin Teder	E-post: karin.teder@mail.ee
Maria Strauss	E-post: mariastrauss@gmx.de
Tiia Laar	E-post: tia.laar@gmail.com
Teno Ilves	E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.

